

سبک‌های دلبستگی، اسناد علی و اسناد مسوولیت به عنوان پیش‌بین‌های خشونت علیه زنان

Attachment styles, causal attribution and responsibility attribution as predictors of violence against women

Reza Khojasteh Mehr &
Abbas Amanelahi
Shahid Chamran University of Ahvaz
Esmail Zohrei
Family Counseling
Gholamreza Rajabi
Shahid Chamran University of Ahvaz

رضا خجسته‌مهر* و
عباس امان‌الهی
دانشگاه شهید چمران اهواز
اسماعیل زهره‌ای
مشاوره خانواده
غلامرضا رجبی
دانشگاه شهید چمران اهواز

چکیده: هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه سبک‌های دلبستگی (اضطرابی و اجتنابی) و اسنادهای ارتباطی (اسناد علی و اسناد مسوولیت) با خشونت علیه زنان بود. ۱۳۰ زن خشونت‌دیده مراجعه‌کننده به اورژانس اجتماعی شهر شیراز به پرسشنامه تجدید نظر شده تجارب در روابط نزدیک (ECR-R)، مقیاس اسنادهای ارتباطی (RAM) و پرسشنامه خشونت نسبت به زنان (VTWI) پاسخ دادند. نتایج پژوهش نشان داد که بین هر یک از متغیرهای پیش‌بین دلبستگی اضطرابی، دلبستگی اجتنابی، اسناد علی و اسناد مسوولیت، با خشونت‌دیدگی زنان رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین نتیجه تحلیل رگرسیون چندگانه نشان داد که متغیرهای پیش‌بین دلبستگی اضطرابی، دلبستگی اجتنابی، اسناد علی و اسناد مسوولیت، بخشی از واریانس خشونت علیه زنان را تبیین می‌کنند. بر اساس یافته‌های این پژوهش، می‌توان نتیجه گرفت که ترس فراگیر از طرد شدن و وابستگی بیش از حد به همسر در افراد اضطرابی، گریزان بودن از صمیمت و دوری‌گزینی از شوهر در افراد اجتنابی، تمرکز بیش از حد به رفتارهای منفی همسر در زنان با اسنادهای علی و همچنین به دنبال مقصر بودن و سرزنش کردن همسر در زنان با اسنادهای مسوولیت می‌تواند زمینه‌های خشونت علیه زنان را به وجود آورد. نتایج پژوهش حاضر می‌تواند به درمانگران جهت شناسایی عوامل موثر در زمینه‌ی خشونت علیه زنان کمک کند. همچنین نتایج این پژوهش نشان داد که به وجود آمدن خشونت علیه زنان فقط محدود به نقش مردان نمی‌شود، بلکه زنان و ویژگی‌های ارتباطی آنها نقش بسیاری در ایجاد این معضل دارند.

واژه‌های کلیدی: سبک دلبستگی، اسناد علی، اسناد مسوولیت، خشونت علیه زن

Abstract: The purpose of this study was to investigate the relationship of attachment styles (anxiety and avoidance), relational attributions (causal and responsibility attributions) with violence against women. From among all the female violence victims referring to the social security center of Shiraz 130 women were selected through convenient sampling method. They completed the Experiences in Close Relationships-Revised Questionnaire (ECR-R), the Relationship Attribution Measure (RAM) and Violence Toward Women Inventory (VTWI). The data were analyzed using simple correlation and multiple regression. The results revealed a significantly positive correlation between anxiety and avoidance attachments, causal and responsibility Attributions and the violence exercised against women. The results of multiple regression also showed that anxiety and avoidance attachments, causal and responsibility attributions explained 64 percent of the total variance in the violence exercised against women. According to the results, it can be said that a pervasive fear of being rejected and an excessive dependence on a partner in anxious people, getting evasive about intimacy and avoiding husband in avoidant people, an excessive concentration on the negative behavior of the partner by the women with causal attributions, and seeking for blaming partner by the women with responsibility attributions can bring about violence against women. The results of the current study can help the therapists to diagnose the effective factors in violence against women. The results also showed that violence against women is not merely confined to men's role, but women and their relational characteristics play an influential role in this disorder.

Keywords: attachment styles, attribution, violence against women

مقدمه

خانواده اولین هسته اجتماع و اساسی‌ترین بنیان جامعه است. بدون شک استحکام هر بنایی ارتباط مستقیم با پی‌ریزی صحیح آن دارد. به همین ترتیب استحکام و ثبات جامعه نیز همچون بنایی عظیم وابسته به استواری خانواده بوده و هر گونه کجی و سستی در بنای آن موجب اضمحلال و فروریختگی ارکان جامعه می‌شود (حسینی، ۱۳۸۹). اهمیت خانواده از این رو است که نه تنها محیط مناسبی برای همسران به شمار می‌آید، بلکه وظیفه تربیت نسل‌های آینده را بر عهده دارد. با این وجود، خانواده‌ها در حال حاضر دچار آسیب‌های متعددی هستند که یکی از مهم‌ترین آنها خشونت زناشویی^۱ است (طرزی، ۱۳۸۶). رسانه‌ها و نتایج پژوهش‌های مختلف در اکثر کشورهای دنیا نشان می‌دهند که خشونت در سال‌های اخیر افزایش یافته و جدی‌تر شده است (اولوئس^۲، ۱۹۹۹؛ به نقل از علمی، تیغ‌زن و باقری، ۱۳۸۹)؛ به طوری که آن را به یکی از مشکلات اساسی بهداشت همگانی، حقوق بشر و همچنین یکی از آسیب‌های اجتماعی پنهان تبدیل کرده است (واکر و شارما، ۲۰۱۰). خشونت خانوادگی^۳ به عنوان یک معضل اجتماعی علاوه بر ایجاد عوارض جسمانی و روانی کوتاه و بلندمدت در قربانی و همچنین تهدید خانواده، موجب تبعات جبران‌ناپذیری همچون طلاق، کودک‌آزاری، فرار از خانه، اختلال استرس پس‌آسیبی^۴، آسیب رساندن جدی به فردی که خشونت را ایجاد کرده، و در مواردی قتل وی می‌شود، و در نهایت می‌تواند خودکشی را در پی داشته باشد (گلدینگ^۵، ۱۹۹۹؛ به نقل از خسروی و خاقانی‌فرد، ۱۳۸۹؛ استین و میلر، ۲۰۱۲). در واکنش به شیوع بالا و پیامدهای ناگوار خشونت علیه زنان، مطالعات فراوانی به بررسی پیش‌بین‌های این پدیده پرداخته‌اند. اکثر پژوهش‌ها بر شناسایی ویژگی‌های افراد خشونت‌گرا^۶ تاکید داشته‌اند و از نقشی که زنان می‌توانند در بروز خشونت علیه خود داشته باشند، غافل مانده‌اند. یکی از عواملی که می‌تواند

زمینه‌ساز خشونت علیه زنان شود، سبک‌های دلبستگی^۷ آنها است (اهیرن و دیویس، ۱۹۹۷). نظریه دلبستگی^۸ در دهه ۱۹۷۰ توسط روان‌پزشک و درمانگری به نام بالبی^۹ مطرح شد (بالبی، ۱۹۸۰؛ به نقل از یوسمارهینی و جان، ۲۰۱۳)، براساس این نظریه، تحول اجتماعی، عاطفی و شناختی فرد بر اساس مجموعه‌ای از ارتباطات با افراد خاص رخ می‌دهد. سبک دلبستگی به کیفیت پیوندی عاطفی اطلاق می‌شود که کودک در زمان ناراحتی با مراقبانش ایجاد می‌کند. بالبی (۱۹۸۰) معتقد بود که کیفیت تعاملات مکرر فرد با مراقبان اولیه، به شکل‌گیری مدل‌های درونکاری^{۱۰} می‌انجامد. فرض نظریه دلبستگی در مورد مدل‌های درونکاری که در دوران کودکی شکل می‌گیرند، این است که بسیار پایدار و باثبات بوده و به روابط دوران نوجوانی و جوانی کشیده می‌شوند به گونه‌ای که تجارب، ادراک‌ها و رفتارهای فرد را جهت داده و هدایت می‌کنند (مارچاند، ۲۰۰۴). هازن و شیور^{۱۱} (۱۹۹۴؛ به نقل از خجسته‌مهر، ۱۳۸۴) دلبستگی را نظامی می‌دانند که خود را در روابط عاشقانه بزرگسالی نیز بروز می‌دهد. آنها سه سبک اصلی دلبستگی بزرگسالی را تعریف می‌کنند: ایمن^{۱۲}، مضطرب/دوسوگرا^{۱۳} و اجتنابی^{۱۴}. سبک دلبستگی ایمن بزرگسالی با دلبستگی عاطفی ایمن مشخص می‌شود. افراد دلبسته ایمن بیشتر احتمال دارد که خود را دوست‌داشتنی و خوش مشرب بدانند، قادر باشند درماندگی خود را اعلام کنند و درخواست حمایت نمایند و به نحو سازنده‌ای احساس‌های منفی خود را در حل مساله تعدیل نمایند. برعکس، سبک مضطرب/دوسوگرا با وابسته بودن، محتاج بودن و احساس‌ها دوسوگرا در روابط مشخص می‌شود. مهم‌ترین ویژگی افراد اضطرابی، سطح بالای اضطراب و وسواس در مورد همسر، یا مشغولیت ذهنی در مورد او و تردید در مورد

7. attachment styles

8. attachment theory

9. Bowlby, J.

10. internal working model (IWM)

11. Hazan, C., & Shaver, P.

12. secure

13. anxious/ambivalent

14. avoidant

1. marital violence

2. Olweus, D.

3. domestic violence

4. posttraumatic stress disorder (PTSD)

5. Golding, J.

6. violent person

نظریه زوج‌ها آگاهانه و ناآگاهانه به دنبال علت رفتار خود و دیگران هستند و علاقه زیادی به تبیین رفتار یکدیگر دارند، اما مشکل زمانی به وجود می‌آید که زوج‌ها بخواهند از این طریق عمداً یا سهواً به یکدیگر آسیب برسانند (گاتمن^۵، ۱۹۹۲؛ به نقل از خجسته‌مهر، ۱۳۸۴). در خصوص همسرآزاری^۶ شواهد حاکی از آن است که اسنادهای همسران به وقایع زندگی، تابعی از رضایت و خشنودی زناشویی آنان است. زوج‌ها به ویژه آنهایی که درماندگی زناشویی زیادی دارند، غالباً مشکلات زناشویی و رفتارهای منفی همسرشان را به خصایص کلی و باثبات آنها نسبت داده و رفتارهای همسرانشان را تعمدی، دارای انگیزه بدخواهانه و مستحق سرزنش می‌دانند. یکی از پیامدهای اسنادهای نامناسب، کاهش کیفیت زناشویی است که خود رابطه مستقیمی با خشونت زناشویی دارد (کارنی، برادبوری و فینچام^۷، ۱۹۹۵؛ به نقل از همتی، ۱۳۸۴). همچنین پژوهش‌ها و هواردوگلو (۲۰۱۰) نشان داد که ارزیابی از رفتارهای منفی همسر به صورت خودخواهانه و تعمدی «اسنادهای منفی» رضایت رابطه را کاهش و میزان فشار روانی و تعارض را افزایش می‌دهد و در نهایت می‌تواند منجر به بروز رفتارهای خشونت‌آمیز در زندگی زناشویی گردد (همپتون و گالوت، ۱۳۸۸/۲۰۰۳).

از آنجایی که اسنادهای ارتباطی با بسیاری از عوامل زمینه‌ساز خشونت مانند کاهش کیفیت و رضایت زناشویی، و ایجاد تعارض (تریملی، راییت، مامودهاسن، مک‌داف و کوت، ۲۰۰۸؛ رمپل^۸، ۲۰۰۳؛ به نقل از خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۰؛ کارنی و برادبوری، ۲۰۰۰؛ کایزر، ۱۹۹۰؛ گراهام و کونولی، ۲۰۰۶؛ مک‌نولتی و کارنی، ۲۰۰۱؛ هالات و هواردوگلو، ۲۰۱۰؛ هیلت، ۲۰۰۴) همراه هستند، و با توجه به این که در این خصوص پژوهش‌های قابل توجهی صورت نگرفته است، یکی از هدف‌های پژوهش حاضر بررسی رابطه بین اسنادهای ارتباطی زنان و خشونت علیه آنها است. پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا متغیرهای

خود است (کوباک و سیری^۱، ۱۹۸۸؛ به نقل از خجسته‌مهر، عباسپور، کرابی و کوچکی، ۱۳۹۰؛ موره و لیونگ، ۲۰۰۲). سبک دلبستگی اجتنابی بزرگسالان با تکیه بر خود و بی‌نیازی از دیگران مشخص می‌شود. این افراد آسیب‌پذیری را انکار، و ادعا می‌کنند که نیازی به روابط نزدیک ندارند و تمایل به اجتناب از صمیمیت را نشان می‌دهند. همچنین افراد دلبسته اجتنابی نگرش منفی و توانایی کمی در بخشیدن همسر دارند (برنت، دیویس، گرین، ورتینگتون و برادفیلد، ۲۰۰۹؛ وردن، پیترز، بری، باروکلو و لیورسیج، ۲۰۰۸). پژوهش‌های متعددی به بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی و خشونت پرداخته‌اند که اغلب این مطالعات در حیطه رابطه بین دلبستگی و ارتکاب خشونت بوده و بیانگر رابطه بین نایمینی در دلبستگی و روی آوردن به انواع خشونت هستند (بالبی، ۱۹۸۰؛ به نقل از کنسر و مک‌کنری، ۱۹۹۸؛ بوکوالا، ۲۰۰۲؛ داتون، ساندرز، استارزومسکی و بارتولومیو، ۱۹۹۴؛ ویس، مک‌مالین، واکتر و ویکلر، ۲۰۱۱؛ هندرسون، بارتولومیو، ترینک و کانگ، ۲۰۰۵) ولی با این وجود مطالعات اندکی که در زمینه سبک‌های دلبستگی و مورد خشونت قرار گرفتن انجام شده است، نشان می‌دهد که سبک دلبستگی زنان نیز می‌تواند با خشونت‌دیدگی آنها مرتبط باشد؛ بوند و بوند (۲۰۰۴) و دوماس و همکاران (۲۰۰۸) در پژوهش‌های خود دریافتند که تفاوت در سبک‌های دلبستگی زوج‌ها می‌تواند عاملی برای مورد خشونت قرار گرفتن زنان باشد.

عامل دیگری که می‌تواند با خشونت‌دیدگی همراه شود، اسنادهای منفی است که زنان در روابط با همسرشان به کار می‌برند. اسنادهای ارتباطی^۲ به طور کلی شامل دو نوع اسناد علی^۳ و اسنادهای مسوولیت^۴ هستند. اسنادهای علی بر جایگاه جایگاه اسناد (درونی- بیرونی)، پایداری و ثبات و کلی یا جهان شمول بودن تاکید دارد، در حالی که اسنادهای مسوولیت بر عمدی و آگاهانه بودن رفتار، خودخواهی همسر خاطی و سرزنش تاکید می‌کند (والاک و سیلا، ۲۰۰۸). بر اساس این

5. Gottman, J. M.

6. spouse abuse

7. Karney, B. R., Bradbury, T. N., & Fincham, F. D.

8. Rempel, M. W.

1. Kobak, R. P., & Sceery, A.

2. relationship attributions

3. causal attributions

4. responsibility attributions

نزدیک^۱ که جدیدترین پرسشنامه دلبستگی بزرگسالان است، توسط فرالی، والر و برینان^۲ (۲۰۰۰؛ به نقل از خجسته‌مهر، ۱۳۸۴) ساخته شد که نسخه تجدیدنظر شده مقیاس تجارب در روابط نزدیک (ECR) است. هر دوی این مقیاس‌ها ابعاد نهفته اضطراب و اجتناب را که تصور می‌شود زیربنای ساختار دلبستگی است، اندازه می‌گیرند، ولی مقیاس تجدید نظر شده تجارب در روابط نزدیک اطلاعات بیشتری فراهم می‌کند و دقیق‌تر است. در این پژوهش از مقیاس تجدید نظر شده تجارب در روابط نزدیک ۳۶ ماده‌ای که دارای دو زیرمقیاس دلبستگی اضطرابی (۱۸ ماده) و دلبستگی اجتنابی (۱۸ ماده) است، استفاده شد. بعد اضطرابی این پرسشنامه میزان ایمنی و نایمنی فرد از حضور و پاسخگویی همسر (برای مثال: اغلب نگران این هستم که همسر نخواهد با من بماند) و بعد اجتنابی، میزان ایمنی (راحت بودن) و نایمنی فرد را از نزدیک شدن به همسر اندازه می‌گیرد (مثال: وقتی همسر خیلی به من نزدیک می‌شود آشفته می‌شوم). نمره‌گذاری این پرسشنامه روی یک طیف ۷ درجه‌ای لیکرت از ۱ (کاملاً مخالف) تا ۷ (کاملاً موافق) انجام می‌شود. برای به دست آوردن نمره دلبستگی اضطرابی و اجتنابی، جمع نمره‌های فرد در هر یک از مقیاس‌ها، بر عدد ۱۸ (تعداد سوالات هر مقیاس) تقسیم می‌شود. در پژوهش فرالی^۳ (۲۰۰۵)، به نقل از خجسته‌مهر، ۱۳۸۴) پایایی بازآزمایی^۴ این پرسشنامه، همبستگی بیشتر از ۰/۷۰ را در طول یک دوره ۸ هفته‌ای نشان داد و مقادیر آلفای کرونباخ با استفاده از روش نظریه پرسش- پاسخ^۵ برای مقیاس‌های اضطرابی و اجتنابی بالاتر از ۰/۹۰ گزارش شده است. خجسته‌مهر (۱۳۸۴) ضرایب پایایی این پرسشنامه را با روش آلفای کرونباخ برای زوج‌های عادی و متقاضی طلاق در دامنه بین ۰/۸۰ تا ۰/۸۹ محاسبه کرد. وی همچنین روایی ملاکی^۶ همزمان مقیاس تجدید نظر شده تجارب در روابط

سبک‌های دلبستگی اضطرابی، اجتنابی و اسنادهای ارتباطی که شامل اسناد علی و اسناد مسوولیت هستند، با خشونت علیه زنان رابطه دارد؟

بر این اساس فرضیه‌های پژوهش به این صورت طراحی شدند: فرضیه اول) سبک دلبستگی اضطرابی زنان با خشونت علیه آنها همبستگی مثبت دارد. فرضیه دوم) سبک دلبستگی اجتنابی زنان با خشونت علیه آنها همبستگی مثبت دارد. فرضیه سوم) اسناد علی زنان با خشونت علیه آنها همبستگی مثبت دارد. فرضیه چهارم) اسناد مسوولیت زنان با خشونت علیه آنها همبستگی مثبت دارد، فرضیه پنجم) بین سبک‌های دلبستگی اضطرابی، اجتنابی و اسناد علی و اسناد مسوولیت زنان با خشونت علیه آنها رابطه چندگانه وجود دارد.

روش

جامعه آماری، نمونه و روش اجرای پژوهش

طرح پژوهش حاضر در زمره طرح‌های توصیفی از نوع همبستگی قرار می‌گیرد. در این پژوهش رابطه بین متغیرهای دلبستگی اضطرابی، دلبستگی اجتنابی، اسناد علی و اسناد مسوولیت با خشونت‌دیدگی، مورد بررسی قرار گرفت. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش کلیه زنان خشونت‌دیده مراجعه‌کننده به اورژانس اجتماعی شهر شیراز در تابستان ۱۳۹۲ بودند که از بین آنها ۱۳۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شد. پیش از اجرای پژوهش، برای تمامی شرکت‌کنندگان توضیح داده شد که پاسخ‌ها و اطلاعات آنها به پرسشنامه‌ها، کاملاً محرمانه باقی می‌ماند و صرفاً برای انجام یک کار پژوهشی مورد استفاده قرار می‌گیرد. میانگین و انحراف استاندارد سنی شرکت‌کنندگان به ترتیب ۳۲/۴۳ و ۸/۵۴ با دامنه ۱۶ تا ۶۴ سال بود.

ابزار سنجش

مقیاس تجدید نظر شده تجارب در روابط نزدیک (ECR-R). مقیاس تجدید نظر شده تجارب در روابط

1. The Experiences in Close Relationships-Revised Questionnaire (ECR-R)
2. Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A.
3. Fraley, R. C.
4. test-retest reliability
5. Item Response Theory (IRT)
6. criterion validity

خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۸۹) ضرایب پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای ابعاد علی و مسوولیت به ترتیب ۰/۶۹ و ۰/۸۳ محاسبه کردند. آنها همچنین ضرایب روایی همزمان^۵ این مقیاس را با ۱۰ سوال خرده مقیاس ارتباطات در پرسشنامه رضایت زناشویی انریچ^۶ (ENRICH)، برای بعد علی و بعد مسوولیت به ترتیب ۰/۴۲ و ۰/۵۸ ($p < 0/001$) به دست آوردند. در پژوهش حاضر برای بررسی ضریب پایایی این مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب پایایی با استفاده از روش مذکور برای خرده مقیاس‌های اضطرابی ۰/۹۳ و اجتنابی ۰/۸۹ محاسبه گردید.

مقیاس اسناد ارتباطی (RAM). مقیاس اسناد ارتباطی^۲ به بررسی، توضیح و تبیین رفتارهای همسران اختصاص دارد و دلایل مشکلات موجود بین آنان را توضیح می‌دهد. این مقیاس توسط فینچام و برادبری^۳ (۱۹۹۲) به نقل از خجسته‌مهر، غفاری و کرای، (۱۳۸۹) تهیه شده و فرم اصلی آن دارای ۲۴ سوال است که دو بعد اسناد علی و مسوولیت را می‌سنجد. در پژوهش حاضر از فرم کوتاه ۶ سوالی این مقیاس استفاده شد که ۳ سوال آن مربوط به بعد علی (مثال: اینکه شوهرم از من انتقاد می‌کند بر دیگر جنبه‌های زندگی‌مان نیز اثر می‌گذارد) و ۳ سوال آن مربوط به بعد مسوولیت (مثال: شوهرم به خاطر انتقاد از من سزاوار سرزنش است) است. نمره‌گذاری این پرسشنامه روی یک طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از ۱ (کاملاً مخالفم) تا ۶ (کاملاً موافقم) صورت می‌گیرد. نمره بالا در بعد اسناد علی نشان می‌دهد که زوجها تمایل زیادی دارند، نشان دهند که چه چیزی یا چه کسی باعث مشکل شده است، درحالی‌که نمره بالا در بعد اسناد مسوولیت نشان می‌دهد که زوجها تمایل دارند که رفتارهای دیگری را عمدی، خودخواهانه و مقصر جلوه بدهند (خجسته‌مهر، قنوتیان و رجبی، ۱۳۹۱). فینچام و همکاران (۲۰۰۲) پایایی فرم کوتاه مقیاس اسناد ارتباطی را با استفاده از روش همسانی درونی^۴ (آلفای کرونباخ) برای ابعاد علی و مسوولیت به ترتیب ۰/۸۲ و ۰/۷۸ و برای مردان و ۰/۸۴ و ۰/۸۵ برای زنان محاسبه کردند.

نزدیک را با استفاده از همبسته نمودن با قسمت دوم مقیاس سه مقوله‌ای هازن و شیور (۱۹۹۰) یعنی بخش اضطرابی و اجتنابی، معنادار گزارش کرد. همچنین خجسته‌مهر و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود ضرایب پایایی ECR-R را با استفاده از آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های اضطرابی ۰/۸۵ و اجتنابی ۰/۸۳ گزارش نمودند. در پژوهش حاضر برای بررسی ضریب پایایی^۱ این مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب پایایی با استفاده از روش مذکور برای خرده مقیاس‌های اضطرابی ۰/۹۳ و اجتنابی ۰/۸۹ محاسبه گردید.

پرسشنامه خشونت علیه زنان (VTWI). پرسشنامه خشونت علیه زنان^۷ توسط حاج یحیی^۸ (۱۹۹۹) به نقل از اعتصامی پور، (۱۳۹۱) ساخته شد. این پرسشنامه توسط خسروی و خاقانی‌فرد (۱۳۸۳) ترجمه شد و روایی صوری و محتوایی آن توسط اساتید متخصص مورد تایید قرار گرفت. پرسشنامه خشونت علیه زنان شامل چهار عامل و مشتمل بر ۳۲ ماده است. عامل اول (سوال‌های ۱-۱۶) برای سنجش خشونت روانی^۹، عامل دوم (سوال‌های ۱۷-۲۷) برای سنجش خشونت فیزیکی^{۱۰}، عامل سوم (سوال‌های ۲۸-۳۰) برای سنجش خشونت جنسی^{۱۱} و عامل چهارم (سوال‌های ۳۱ و ۳۲) برای سنجش خشونت اقتصادی^{۱۲} است. پاسخ‌های ارایه شده به هر یک از مواد این پرسشنامه در یک مقیاس ۳ درجه‌ای (هرگز = ۱؛ یک‌بار = ۲؛ دوبار یا بیشتر = ۳) قرار می‌گیرد، بنابراین دامنه نمرات این پرسشنامه بین ۳۲ تا ۹۶، و برای خشونت روانی بین ۱۶ تا ۴۸، خشونت فیزیکی بین ۱۱ تا ۳۳، خشونت جنسی بین ۳ تا ۹ و خشونت اقتصادی بین ۲ تا ۶ است. در این پژوهش از نمره کل خشونت علیه زنان استفاده شد.

5. concurrent validity

6. Enriching and Nurturing Relationship Issues Communication and Happiness (ENRICH)

7. Violence Toward Women Inventory (VTWI)

8. Hajyahi, M.

9. mental violence

10. physical violence

11. sexual violence

12. economic violence

1. reliability coefficient

2. Relationship Attribution Measurement (RAM)

3. Fincham, F. D., & Bradbury, T. N.

4. internal consistency

پایایی نمره کل پرسشنامه خشونت علیه زنان با استفاده از روش آلفای کرونباخ در نمونه ۱۳۰ نفری پژوهش حاضر، ۰/۹۱ محاسبه شد که نشان دهنده همسانی درونی قوی این مقیاس است.

یافته‌ها

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای دلبستگی اضطرابی، دلبستگی اجتنابی، اسناد علی و اسناد مسوولیت و خشونت علیه زنان را نشان می‌دهد.

حاج یحیی (۱۹۹۹؛ به نقل از اعتصامی پور، ۱۳۹۱) برای به دست آوردن پایایی این پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ استفاده کرد و نتایج آن را برای خشونت روانی ۰/۷۱، خشونت فیزیکی ۰/۸۶، خشونت جنسی ۰/۹۳ و خشونت اقتصادی ۰/۹۲ گزارش کرد که نتیجه مطالعه وی پایایی مطلوب این پرسشنامه را نشان می‌دهد. در پژوهشی دیگر پایایی نمره کل این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ در نمونه ۶۰ نفری، ۰/۹۷ محاسبه گردید (اعتصامی پور، ۱۳۹۱). همچنین پایایی نمره کل این پرسشنامه در پژوهش غضنفری (۱۳۸۹) با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش شده است. ضریب

جدول ۱

میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای دلبستگی اضطرابی، دلبستگی اجتنابی، اسناد علی و اسناد مسوولیت و خشونت علیه زنان

متغیر	M	SD	حداقل نمره	حداکثر نمره
دلبستگی اضطرابی	۷۸/۲۳	۲۷/۵۸	۳۰	۱۱۸
دلبستگی اجتنابی	۷۱/۶۰	۲۲	۳۸	۱۱۷
اسناد علی	۱۳/۹۱	۳/۲۴	۵	۱۸
اسناد مسوولیت	۱۳/۵۷	۳/۵۶	۶	۱۸
خشونت علیه زنان	۷۳/۸۴	۱۳/۴۴	۳۷	۹۶

ضریب همبستگی بین دلبستگی اضطرابی، اسناد علی و اسناد مسوولیت با خشونت علیه زنان به ترتیب ۰/۵۱، ۰/۶۷ و ۰/۷۱ است که همگی در سطح $p < ۰/۰۰۱$ معنادار هستند، همچنین ضریب همبستگی بین دلبستگی اجتنابی با خشونت علیه زنان ۰/۲۰ است که در سطح $p < ۰/۰۵$ معنادار است.

جدول ۲ یافته‌های مربوط به بررسی فرضیه‌های اول تا چهارم پژوهش را نشان می‌دهد. براساس داده‌های جدول، خشونت علیه زنان با سبک‌های دلبستگی (اضطرابی، اجتنابی) و اسنادهای ارتباطی (علی و مسوولیت) رابطه مثبت و معنادار دارد، بنابراین فرضیه‌های اول تا چهارم پژوهش تایید می‌شوند.

جدول ۲

ضرایب همبستگی بین متغیرهای دلبستگی اضطرابی، دلبستگی اجتنابی، اسناد علی و اسناد مسوولیت با خشونت علیه زنان

متغیر	خشونت علیه زنان	P
دلبستگی اضطرابی	۰/۵۱*	۰/۰۰۱
دلبستگی اجتنابی	۰/۲۰**	۰/۰۲۰
اسناد علی	۰/۶۷*	۰/۰۰۱
اسناد مسوولیت	۰/۷۱*	۰/۰۰۱

* $p < ۰/۰۱$ ** $p < ۰/۰۵$

نتایج حاصل از رگرسیون با روش گام به گام ضریب همبستگی چندمتغیری برای ویژگی‌های دلبستگی اضطرابی، دلبستگی

نتایج حاصل از بررسی فرضیه پنجم در جدول ۳ مشخص شده است. همان‌گونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود، طبق

اجتنابی و اسنادهای علی و مسولیت با خشونت علیه زنان برابر با $MR = ۸۰$ و $RS = ۰/۶۴$ است که در سطح $p < ۰/۰۰۱$ معنادار هستند. بنابراین فرضیه پنجم پژوهش تایید می‌شود. همچنین با توجه به مقدار ضریب تعیین (RS) مشخص شد که ۶۴ درصد واریانس خشونت علیه زنان توسط متغیرهای پیش‌بین قابل تبیین است.

جدول ۳

ضرایب همبستگی چندگانه بین اسناد مسولیت، اسناد علی، دلبستگی اجتنابی و دلبستگی اضطرابی با خشونت علیه زنان (به روش گام به گام)

ضرایب رگرسیون (S)				نسبت F			متغیر پیش‌بین
دلبستگی اضطرابی	دلبستگی اجتنابی	اسناد علی	اسناد مسولیت	احتمال P	RS	MR	
			$\beta = ۰/۷۱$ $t = ۱۱/۴۹$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۱۳۱/۹۲$ $p < ۰/۰۰۱$	۰/۵۱	۰/۷۱	اسناد مسولیت
		$\beta = ۰/۳۴$ $t = ۳/۹۴$ $p = ۰/۰۰۱$	$\beta = ۰/۴۶$ $t = ۵/۴۱$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۸۱/۲۳$ $p < ۰/۰۰۱$	۰/۵۷	۰/۷۵	اسناد علی
	$\beta = ۰/۱۴$ $t = ۲/۵۶$ $p = ۰/۰۱۲$	$\beta = ۰/۳۶$ $t = ۴/۲۵$ $p = ۰/۰۰۱$	$\beta = ۰/۴۳$ $t = ۵/۰۹$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۵۸/۷۱$ $p < ۰/۰۰۱$	۰/۵۹	۰/۷۷	دلبستگی اجتنابی
$\beta = ۰/۳۴$ $t = ۴/۳$ $p = ۰/۰۰۱$	$\beta = ۰/۳۱$ $t = ۴/۷۱$ $p = ۰/۰۰۱$	$\beta = ۰/۲۳$ $t = ۲/۶۹$ $p = ۰/۰۰۸$	$\beta = ۰/۳۴$ $t = ۴/۰۷$ $p = ۰/۰۰۱$	$F = ۵۴/۷۶$ $p < ۰/۰۰۱$	۰/۶۴	۰/۸۰	دلبستگی اضطرابی

بحث

(۱۹۹۸). همچنین این افراد دارای حرمت خود^۱ پایین بوده و در در روابط اجتماعی خود با دیگران توانایی حل مساله ندارند. به عبارتی، زنان با سبک‌های دلبستگی اضطرابی از طرفی زمینه تعارض و درگیری را در روابط با همسر خود به وجود می‌آورند و از طرفی مهارت‌های حل مساله ندارند که بتوانند مشکل به وجود آمده را حل، و از ادامه تعارض و درگیری‌ها جلوگیری کنند. وجود چنین شرایطی می‌تواند منجر به برانگیخته شدن همسر، و به دنبال آن اعمال خشونت از سوی مرد شود. یکی دیگر از ویژگی زنان با سبک‌های دلبستگی اضطرابی، ترس فراگیر از طرد شدن و وابستگی بیش از حد به همسر است. علاوه بر این ویژگی‌ها، این زنان اعتماد چندانی به همسر خود ندارند و سعی در کنترل کردن و زیر نظر گرفتن رفتارهای همسر خود دارند (موره و لیونگ، ۲۰۰۲). در چنین شرایطی مرد که احساس می‌کند همسرش زیاد به او وابسته است و او را محدود می‌کند و همچنین رفتارهای او را زیاد کنترل می‌کند،

هدف از پژوهش حاضر پاسخ به این سوال بود که آیا متغیرهای سبک‌های دلبستگی اضطرابی و اجتنابی، و اسنادهای ارتباطی که شامل اسناد علی و اسناد مسولیت هستند، با خشونت علیه زنان رابطه دارند؟ یافته‌ها نشان داد که بین دلبستگی اضطرابی و خشونت علیه زنان رابطه مثبت معنادار وجود دارد. نتایج حاصل از پژوهش حاضر با نتایج به دست آمده از پژوهش‌های ابری (۲۰۱۰)، اهیرن و دیویس (۱۹۹۷)، بوند و بوند (۲۰۰۴)، دوماس و همکاران (۲۰۰۸)، هندرسون و همکاران (۲۰۰۵) و هیگینبوتام و همکاران (۲۰۰۷) مطابقت دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت افراد با سبک‌های دلبستگی اضطرابی دارای ویژگی‌هایی مانند تخاصم، تردید، تعارض و تکانشوری هستند که آنها را شدیداً در معرض درگیری و بروز رفتارهای نابهنجار در موقعیت‌های تنش‌زا قرار می‌دهد (کسیدی و برلین، ۱۹۹۴؛ میکولینسر،

1. self-esteem

به احتمال زیادی عکس‌العمل‌های منفی برای مقابله با چنین رفتارهایی نشان می‌دهد.

یکی دیگر از تبیین‌های احتمالی یافته مذکور این است که زنان با سبک دلبستگی اضطرابی دارای همسرانی با سبک دلبستگی اجتنابی هستند (بوند و بوند، ۲۰۰۴؛ دوماس و همکاران، ۲۰۰۸) که این گونه تفاوت در سبک‌های دلبستگی می‌تواند عاملی برای به وجود آمدن خشونت در روابط زناشویی آنها باشد. برای مثال زنان دارای سبک دلبستگی اضطرابی به همسر خود وابسته بوده و می‌خواهند نسبت به دوست داشته شدن از جانب او مطمئن شوند؛ در مقابل مردان با دلبستگی اجتنابی علاقه‌ای به نزدیک شدن و ابراز احساس ندارند و آن را انکار می‌کنند. تضاد بین نیاز زن به نزدیک شدن و اطمینان در رابطه زناشویی، و نیاز مرد به فاصله و جدایی عاطفی می‌تواند عاملی برای استفاده مردان از خشونت برای رهایی از رفتارهای وابسته‌گونه همسر باشد (دوماس و همکاران، ۲۰۰۸).

یافته‌های پژوهش حاضر در زمینه رابطه بین دلبستگی اجتنابی با خشونت علیه زنان نشان داد که بین این دو متغیر رابطه مثبت معنادار وجود دارد. نتایج حاصل از آزمون این فرضیه با نتایج پژوهش‌های انجام شده قبلی از قبیل پژوهش ابری (۲۰۱۰)، اهرین و دیویس (۱۹۹۷)، هندرسون و همکاران (۲۰۰۵) و هیگینبوتام و همکاران (۲۰۰۷) همسو است. در راستای تبیین این یافته شاید بتوان گفت زنان با ویژگی‌های اجتنابی در دوران کودکی خود از جانب والدینشان طرد شده‌اند و ابراز عواطف کمی نسبت به آنها شده است (کسیدی و شیور، ۱۹۹۹). چنین افرادی در بزرگسالی دارای رفتارهای دوری‌گزین بوده و نسبت به روابط نزدیک به صورت اجتنابی و تدافعی پاسخ می‌دهند. آنها از ایجاد روابط صمیمانه و نزدیک‌گریزان هستند و برای روابط زناشویی و همسر خود ارزش چندانی قایل نمی‌شوند و وی را نادیده می‌گیرند (عیدی و خانجانی، ۱۳۸۵).

مجموع این رفتارها از سوی زنان با سبک دلبستگی اجتنابی باعث می‌شود که زن به نیازهای عاطفی و جنسی همسرش بی‌تفاوت باشد. در چنین شرایطی مرد احساس می‌کند که نیازهایش در رابطه با همسرش تامین نمی‌شود و همسرش چندان پذیرای او نیست. احتمال زیادی وجود دارد که مرد از طریق خشونت این بی‌تفاوتی را تلافی کند. علاوه بر این افراد

دلبسته اجتنابی نگرش منفی و توانایی کمی در بخشیدن همسر خود در زندگی دارند و در اکثر مواقع به دنبال انتقام‌جویی از همسر خود هستند (برنت و همکاران، ۲۰۰۹). ویژگی‌های مانند عدم بخشش و انتقام‌جویی در زنان با سبک دلبستگی اجتنابی می‌تواند با خشونت همسران پاسخ داده شود. بررسی اسنادهای ارتباطی (اسناد علی و مسوولیت) نشان داد که رابطه بین اسنادهای علی و مسوولیت با خشونت علیه زنان مثبت و معنادار است که نتایج حاصل از آزمون این فرضیه‌ها با نتایج پژوهش‌های انجام شده قبلی از قبیل پژوهش والا و سیلا، (۲۰۰۸) و همتی (۱۳۸۴) همخوانی دارد. خشونت‌دیدگی را می‌توان بر اساس اسنادهای ارتباطی به دو صورت کلی تبیین کرد. اول این که اسنادهای ارتباطی با عوامل زمینه‌ساز خشونت مانند کاهش رضایت و کیفیت زناشویی، ایجاد تعارض، سرخوردگی و فرسودگی زناشویی همراه هستند. دوم این که ویژگی‌هایی مانند نادیده گرفتن رفتارهای مثبت و بزرگ جلوه دادن رفتارهای منفی همسر، عمدی تلقی کردن رفتارهای منفی، به دنبال مقصر بودن در روابط و در نهایت سرزنش کردن همسر توسط زنان می‌تواند مردان را به انجام رفتارهای خشونت‌آمیز ترغیب کند. اکثر پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه اسنادهای ارتباطی تاثیر آن را بر کاهش رضایت و کیفیت زناشویی نشان می‌دهند (کارنی و برادبری، ۲۰۰۰؛ گراهام و کونولی، ۲۰۰۶؛ مک‌نولتی و کارنی، ۲۰۰۱؛ هالات و هواردوگلو، ۲۰۱۰). پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند زمانی که رضایت یکی از زوجها و یا حتی رضایت کلی آنها از زندگی کاهش می‌یابد، خشونت در روابط زناشویی به وجود می‌آید (همتی، ۱۳۸۴؛ همپتون و گالوت، ۲۰۰۳؛ والا و سیلا، ۲۰۰۸). عدم تمایل به ادامه زندگی مشترک یکی از دلایل احتمالی مطرح در این زمینه است.

هیلت (۲۰۰۴) اظهار می‌دارد زوج‌هایی که به اسناددهی منفی در روابط با یکدیگر می‌پردازند، از روش‌های سازنده کمتری برای برخورد با تعارض‌ها در زندگی‌شان برخوردار هستند. همچنین نتایج پژوهش تریملی و همکاران (۲۰۰۸) نشان داد، زن‌هایی که همسرانشان را سرزنش می‌کنند و مسوولیت مشکلات را به عهده نمی‌گیرند، در معرض احتمال سرزنش‌گری متقابل از جانب همسر و تشدید تعارض برای آنها

کردن آنها پردازند (والاک و سیلا، ۲۰۰۸؛ خجسته‌مهر و همکاران، ۱۳۹۱) این رفتارهای زن به خصوص سرزنش کردن شوهر می‌تواند امیدواری، اراده و همچنین اعتماد و اقتدار همسر را از بین ببرد به طوری که مرد از زندگی با همسر خود مایوس شده و احتمال زیادی دارد که از رفتارهای خصمانه در روابطش با زن استفاده نماید.

نتایج حاصل از بررسی فرضیه پنجم، نشان داد که هر چهار متغیر پیش‌بین (دل‌بستگی اضطرابی، دل‌بستگی اجتنابی، اسناد علی و اسناد مسوولیت) بخشی از واریانس خشونت علیه زنان را تبیین می‌کنند. برای تبیین نتیجه مذکور می‌توان به مهمترین ویژگی‌های هر یک از متغیرهای پیش‌بین که می‌تواند زمینه خشونت‌دیدگی برای زنان را به وجود آورد، اشاره کرد. ترس فراگیر از طرد شدن و وابستگی بیش از حد به همسر در افراد اضطرابی، گریزان بودن از صمیمیت و دوری‌گزینی بیش از اندازه از شوهر در افراد با سبک دل‌بستگی اجتنابی، تمرکز بیش از حد بر رفتارهای منفی در زنان با اسنادهای علی، و به دنبال مقصر بودن و سرزنش کردن همسر در افراد با اسنادهای مسوولیت می‌تواند زمینه مورد خشونت قرار گرفتن را برای زنان به وجود آورد.

عمده‌ترین محدودیت پژوهش حاضر جامعه آماری آن است که محدود به زنان خشونت‌دیده شهر شیراز بود، پیشنهاد می‌شود جهت افزایش گستره تعمیم‌پذیری یافته‌ها، پژوهش‌های مشابهی در نمونه‌های وسیع‌تر انجام شود. محدود بودن نمونه پژوهش به زنان می‌تواند منجر به نادیده گرفتن نقش مردان شود، بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی جهت تکمیل اطلاعات بیشتر، از نمونه مردان یا نمونه‌های زوجی نیز استفاده گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود که پژوهشگران، سایر عوامل ارتباطی را که می‌تواند از جانب زنان زمینه‌های خشونت علیه آنها را به وجود آورد، بررسی کنند. یافته‌های این پژوهش می‌تواند با هدف طراحی برنامه‌های آموزشی جهت ارتقای سطح آگاهی زنان در مورد روش‌های تعامل مناسب با همسران‌شان مورد استفاده قرار گیرد. همچنین بازآموزی اسنادهای زوجین از طریق جلسات و کارگاه‌های آموزشی، باعث می‌شود که زوجها با مفهوم اسنادها و نقشی که اسنادها و خطاهای اسنادی در روابطشان دارند،

قرار دارند؛ بنابراین به طور کلی می‌توان بیان کرد افرادی که از اسنادهای منفی استفاده می‌کنند نه تنها از روش‌های سازنده کمی برای حل تعارض برخوردار هستند، بلکه همسرانشان را به رفتارهایی تحریک می‌کنند که منجر به تشدید تعارض می‌شود، و در نهایت افزایش این تعارض به نوبه خود احتمال درگیری و هجوم آنها را نسبت به یکدیگر بالا می‌برد. علاوه بر این برخی از پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه اسنادهای ارتباطی (خجسته‌مهر، قنوتیان و رجبی، ۱۳۹۱؛ فینچام و همکاران، ۲۰۰۲؛ فینچام و هال، ۲۰۰۶) نشان می‌دهند زنانی که از اسنادهای منفی استفاده می‌کنند، دارای گذشت کمتری در روابط خود با همسرانشان هستند. این‌گونه افراد اگر رفتار یا عمل منفی و خطایی از جانب همسرشان ببینند به دنبال انتقام و تلافی کردن هستند. وجود این ویژگی‌ها در زن می‌تواند با بروز خشونت از سوی همسر همراه شود، به این دلیل که شوهر احساس می‌کند زنش از هر رفتار منفی او به دنبال انتقام‌گیری و تلافی کردن است.

زنانی که از اسنادهای علی در روابطشان استفاده می‌کنند، انعطاف چندانی در رابطه با همسرانشان از خود نشان نمی‌دهند. این افراد از فرضیه‌های سخت و غیرقابل تغییر در مورد رفتارهای منفی همسر استفاده کرده به طوری که رفتارهای منفی همسرانشان را اغراق‌آمیز جلوه می‌دهند و رفتار مطلوب وی را نادیده می‌گیرند (فینچام، برادبوری و اسکات^۱، ۱۹۹۰؛ به نقل از شریفی، کارسولی و بشلیده، ۱۳۹۰). در نظر نگرفتن رفتارهای مثبت شوهر از سوی زن باعث می‌شود که مرد احساس کند توانایی‌هایش برای تغییر، و قدرتش برای انجام رفتارهای مثبت از جانب همسر نادیده گرفته شده است؛ و طبق نظریه تحریک، زمانی که زنی همسر خود را فاقد توانایی لازم برای تغییر خطاب کند زمینه مورد خشونت قرار گرفتن را برای خود به وجود آورده است (خسروی، رقیبی و نیک‌منش، ۱۳۹۱). همچنین زنانی که از اسنادهای مسوولیت در زندگی زناشویی خود استفاده می‌کنند، اغلب به دنبال این هستند که مقصر رفتارهای منفی موجود در روابطشان را پیدا کرده و با عمدی خواندن و مقصر جلوه دادن همسران‌شان به سرزنش

1. Fincham, F. D., Bradbury, T. N., & Scott, C. K.

آشنا شوند و سعی کنند که از اسنادهای مثبت‌تری استفاده کنند تا خطر خشونت را در روابطشان به حداقل برسانند. علاوه بر این یافته‌های پژوهش حاضر می‌تواند به زوج‌درمانگرها و

جامعه‌شناسان در زمینه شناسایی عوامل زمینه‌ساز خشونت در خانواده کمک کند.

منابع

خسروی، ز.، و خاقانی‌فرد، م. (۱۳۸۳). بررسی رابطه همسر آزاری با تمایل به افکار خودکشی و آسیب‌رسانی به همسر در زنان شهر تهران. *مجله مطالعات زنان*، ۶، ۹۹-۱۱۳.

خسروی، ز.، و خاقانی‌فرد، م. (۱۳۸۹). مطالعه عوامل پیش‌بینی کننده خشونت علیه زنان در دو گروه از زنان مراجعه‌کننده به دادگاه‌ها و گروه کنترل. *زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)*، ۳، ۱۹۳-۱۷۷.

شریفی، م.، کارسولی، س.، و بشلیده، ک. (۱۳۹۰). اثربخشی بازآموزی اسنادی در کاهش فرسودگی زناشویی و احتمال وقوع طلاق در زوجین متقاضی طلاق. *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۲، ۲۲۵-۲۱۲.

طرزی، ت. (۱۳۸۶). بررسی نقش مردسالاری در خشونت خانوادگی. *فصلنامه مطالعات اجتماعی*، ۹، ۱۳۶-۱۱۵.

علمی، م.، تیغ زن، خ.، و باقری، ر. (۱۳۸۹). تعیین میزان شیوع خشونت و عوامل اجتماعی موثر بر آن، برگزیده مجموعه مقالات دومین همایش جامعه ایمن شهر تهران، ۱۷۴-۱۶۳.

عیدی، ر.، و خانجانی، ز. (۱۳۸۵). بررسی رضایت زناشویی در سبک‌های مختلف دلبستگی. *فصلنامه علمی- پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز*، ۲، ۱۹۱-۱۶۵.

غضنفری، ف. (۱۳۸۹). عوامل موثر بر خشونت علیه زنان در استان لرستان. *فصلنامه علمی- پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی لرستان*، ۲، ۱۱-۵.

همپتون، ر.، و گالوت، ت. (۲۰۰۳). *خشونت خانواده (پیشگیری و درمان)*. ترجمه داود کربلایی و محمد میگونی، ۱۳۸۸. تهران: انتشارات آفرینش.

همتی، ر. (۱۳۸۴). عوامل موثر بر خشونت مردان علیه زنان: مطالعه موردی خانواده‌های تهرانی. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۱۲، ۲۵۷-۲۲۸.

اعتصامی‌پور، ر. (۱۳۹۱). مقایسه همسرآزاری، عزت نفس و اختلالات جنسی در زنان متاهل شهر و روستا. *مجله تخصصی پژوهش سلامت*، ۲، ۱۹۹-۱۹۱.

حسینی، ب. (۱۳۸۹). *زمینه زوج درمانی*. تهران: انتشارات جنگل.

خجسته‌مهر، ر. (۱۳۸۴). *بررسی ویژگی‌های شخصیتی، مهارت‌های اجتماعی، سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی به‌عنوان پیش‌بین موفقیت و شکست رابطه زناشویی در زوج‌های متقاضی طلاق و عادی در شهر اهواز*. پایان‌نامه دکتری روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز.

خجسته‌مهر، ر.، عباسپور، ذ.، کرایبی، ا.، و کوچکی، ر. (۱۳۹۰). نقش دلبستگی اضطرابی و اجتنابی و اسناد بر گذشت همسران: آزمون یک مدل میانجی. *فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۲، ۷۲-۵۱.

خجسته‌مهر، ر.، غفاری، ن.، و کرایبی، ا. (۱۳۸۹). اسنادهای ارتباطی به‌عنوان پیش‌بین قوی موقعیت زناشویی زنان. *فصلنامه تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۳۴، ۱۲۱-۱۰۷.

خجسته‌مهر، ر.، فنوایتیان، م.، و رجیبی، غ. (۱۳۹۱). اثربخشی آموزش اسناد بر افزایش گذشت و بهبود اسناد علی و اسناد مسوولیت زوجین. *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۲، ۴۴۰-۴۲۳.

خسروی، ر.، رقیبی، م.، و نیک‌منش، ز. (۱۳۹۱). بررسی رابطه مورد خشونت قرار گرفتن با ویژگی‌های روانشناختی در زنان شهرستان زاهدان. *دوفصلنامه مشاوره کاربردی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی شهید چمران اهواز*، ۲، ۴۸-۳۵.

References

- Aubrey, A. A. (2010). The role of attachment in the intergeneration transmission of abuse: From childhood victimization to adult re-victimization and distress. Unpublished master's thesis. University of North Texas.
- Bond, S. B., & Bond, M. (2004). Attachment styles and violence within couples. *Journal of Nervous & Mental Disease*, 192, 857-863.
- Bookwala, j. (2002). The role of own and perceived partner attachment in relationship aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 17, 84-100.
- Burnette, J., Davis, D. E., Green, J. D., Worthington, E., & Bradfield, E. (2009). Insecure attachment and depressive symptoms; the mediating role of rumination empathy, and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 46, 276-280.
- Cassidy, J., & Berlin, L. J. (1994). The insecure ambivalent pattern of attachment: Theory and research. *Child Development*, 65, 971-991.
- Cassidy, J., & Shaver, P. (1999). *Handbook of attachment: Theory, research and clinical applications*. New York: Guilford Press.
- Doumas, M. D., Pearson, C. L., Elgin, J. E., & McKinley, L. L. (2008). Adult attachment as a risk factor for intimate partner violence: The "mispairing" of partners' attachment styles. *Journal of Interpersonal Violence*, 23, 616-634.
- Dutton, D. G., Saunders, K., Starzomski, A., & Bartholomew, K. (1994). Intimacy-anger and insecure attachment as precursors of abuse in intimate relationships. *Journal of Applied Social Psychology*, 24, 1367-1386.
- Fincham, F. D., & Hall, J. H. (2006). The roles of attribution and forgiveness. *Journal of social and clinical psychology*, 25, 508-522.
- Fincham, F. D., Paleari, G., & Regalia, C. (2002). Forgiveness in marriage: The role of relationship quality, attributions, and empathy. *Personal Relationships*, 9, 27-37.
- Graham, J. M., & Conoley, C. W. (2006). The role of marital attributions in the relationship between life stressors and marital quality. *Journal of Personal Relationships*, 13, 231-241.
- Halat, M. I., & Hovardaoglu, S. (2010). The relation between the attachment styles, causality and responsibility attributions and lone lines of married couples in the context of the investment model. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 5, 2332-2337.
- Henderson, A. J. Z., Bartholomew, K., Trinke, S. J., & Kwong, M. J. (2005). When loving means hurting: An exploration of attachment and intimate abuse in a community sample. *Journal of Family Violence*, 20, 219-230.
- Higginbotham, B. J., Ketring, S. A., Hibbert, J., Wright, D. W., & Guarino, A. (2007). Relationship religiosity, adult attachment style, and courtship violence experienced by females. *Journal of Family Violence*, 22, 55-62.
- Hilt, L. M. (2004). Attribution retraining for therapeutic change: theory, practice, and future directions. *Imagination Cognition and Personality*, 23, 289-307.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2000). Attributions in marriage: State or trait? A growth curve analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 295-309.
- Kayzer, K. (1990). The process of marital dissatisfaction: Interventions at various stages. *Journal of Family Relations*, 39, 257-265.
- Kesner, J. E., & McKenry, P. C. (1998). The role of childhood attachment factors in predicting male violence toward female intimates. *Journal of Family Violence*, 13, 417-432.
- Marchand, J. F. (2004). Husbands' and wives' marital quality: The role of adult attachment orientations, depressive symptoms, and conflict resolution behaviors. *Journal of Attachment & Human Development*, 1, 99-112.
- McNulty, J. K., & Karney, B. R. (2001). Attributions in marriage: Integrating specific and global evaluations of a relationship. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 943-955.
- Mikulincer, M. (1998). Attachment working models and the sense of trust: An exploration of interaction goals and affect regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74, 1209-1224.
- Moore, S., & Leung, C. (2002). Young people's romantic attachment styles and their associations with well-being. *Journal of Adolescence*, 25, 243-255.
- O'Hearn, R. E., & Davis, K. E. (1997). Women's experience of giving and receiving emotional

- abuse: An attachment perspective. *Journal of Interpersonal Violence*, 12, 375-391.
- Stein, M. L., & Miller, A. K. (2012). Distress resulting from perceivers' own intimate partner violence experiences predicts culpability attributions toward a battered woman on trial for killing her abuser: A path model. *Journal of Interpersonal Violence*, 27, 2527-2544.
- Tremblay, N., Wright, J., Mamodhoussen, S., McDuff, P., & Cote, G. (2008). Correlates of attributions of causality and responsibility for couples in consultation for marital therapy. *Canadian Journal of Behavioral Science*, 40, 162-170.
- Vachher, A. S., & Sharma, A. (2010). Domestic violence against women and their mental health status in a colony in Delhi. *Indian journal of community medicine*, 35, 403-405.
- Wallach, H., & Sela, T. (2008). The importance of male batterers attributions in understanding and preventing domestic violence. *Journal of family violence*, 23, 655-660.
- Wearden, A., Peters, I., Berry, K., Barrowclough, C., & Liversidge, T. (2008). Adult attachment, parenting experiences, and core beliefs about self and others. *Personality and Individual Differences*, 44, 1246-1257.
- Weiss, J. A., MacMullin, J., Waechter, R., & Wekerle, C. (۲۰۱۱). Child maltreatment, adolescent attachment style and dating violence: Considerations in youths with borderline-to-mild intellectual disability. *Infant Mental Health Journal*, 9, 555-576.
- Yusmarhaini, Y., John, S. W. (201۳). A survey of family therapists' adult attachment styles in the United Kingdom. *Journal of Contemporary Family Therapy*, 12, 132-146.